

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Cek. račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inzerate; Sarajevo št. 7563, Zagreb št. 39.011, Praga-Dunaj 24.797
Uprava: Kopitarjeva ulica št. 6.

SCLOVENECE

Merjenje pomorskih sil

Pred tednom dni smo na tem mestu pisali, kako čudno je, da je takoj po monakovskem sporazumu, ki je po trditvah vseh štirih državnikov, ki so ga podpisali, človeštvu prihranil grozote vojne in rešal mir, pri zapadnih dveh veselih, to je pri Franciji in Angliji, kar naskrat nastalo izredno močno in skoraj vse-narodno razpoloženje za čim večje oboroževanje na suhem, na morju in v zraku, in da sta francoska in angleška vlada skoraj v isti sapi sklenili uporabiti visoke milijarde za izpopolnitev narodne obrambe. To čudno in na prvi pogled nerazumljivo prikazen smo si po svoje razlagali tako, da sta zapadni dve velesili zaradi svoje vojaške neopripravljenosti pač morali sprejeti monakovski sporazum, čeprav jima je bil skrajno neprijeten in za obe dejansko poniževalen, toda da sta iz tega obe izvajali najnostni nauk, da bosta morali v svojem lastnem interesu zamujeno popraviti, da prvemu monakovskemu sporazumu ne bodo sledili še novi in hujski, ki bi se morali plačevati s francosko in angleško kožo in ne več s kožo kakšne majhne države.

Medtem ko je suhozemsko in zračno oboroževanje, v katerega sta se hkrati vrgli Anglija in Francija, zavito v kopreno nejasnosti in je tudi tujim generalnim štabom težko priti na sled pravih številkam in pravemu obsegu oboroževanja, se oboroževanje na morju že po svoji naravi bolj odraža in je bolj dostopno vpogledu javnega mnenja. V pomanjkanju točnejših podatkov o oboroževanju na suhem in na morju se bomo torej zatekli k podatkom o oboroževanju na morju, da iz njih razberemo osnovne smeri razvoja in svetovne politike, smeri, ki jih iz čestokrat preveč zakritih besed posameznih državnikov ne moremo vedno pravilno doumeti. Iz teh številk bo bister opazovalec dogodkov bral točen popis dejanskega položaja in si bo znal dati odgovor na vprašanje, če zares obstojata dva bloka velesil v Evropi, francosko-angleški na eni in italijansko-nemški na drugi strani, ali pa če se morda že ne pojavljajo kakšne druge oblike sodelovanja, ki trenutne razmejitve med velesilami počasi pretvarjajo v nekaj novega. Z drugimi besedami, če se mora Evropa pripravljati na spopad med imenovanima dvema skupinama velesil, ki bo odločil o prihodnji nadoblasti nad Evropo in nad svetom, ali pa če se v daljnih ozadjih današnjih navidežnih opredelitev ne spajajo nove oblike sodelovanja in nasprotij. Oglejmo si nekaj števil.

Ako vzamemo v poštev štiri evropske velesile, to so Anglija, Francija, Italija in Nemčija, in pogledamo v njihove ladjedelnice, kjer gradijo nove bojne enice, dobimo naslednjo podobo:

Anglija gradi pet velikih oklopnih s skupni veličini 175.000 ton, pet nosilcev letal s skupno 114.000 tonami, 17 malih križark s 126.000 tonami, 25 rušilcev s 43.000 tonami in 15 podmornic s 15.000 tonami.

Francija gradi trenutno tri velike oklopnice, to je 105.000 ton, 1 nosilca letal z 19.500 tonami, dve mali križarki s 16.000 tonami, 7 rušilcev z 12.400 tonami in 7 podmornic, ki skupno obsegajo 6900 ton.

Nemčija gradi tri velike oklopnice v iznosu 96.500 ton, dva nosilca letal s skupno 38.500 tonami, tri srednje križarke s skupno 50.000 tonami, štiri male križarke s 34.000 tonami, 33 rušilcev s 36.291 tonami in 25 podmornic v skupnem obsegu 13.167 ton.

Italija od svoje strani pa gradi tri velike oklopnice s skupno 105.000 tonami, nobene nosilca letal, nobene srednje križarke, dve mali križarki s skupno 15.700 ton, 24 rušilcev s skupno 27.588 ton in 12 podmornic s skupno 10.362 tonami.

Kaj pripovedujejo te številke? V kolikor se tiče velikih oklopnih, gradita torej Italija in Nemčija skupno več kakor Anglija, a manj kakor Anglija in Francija skupaj. Nosilec letal gradi blok Francija-Anglija mnogo več kakor blok Nemčija-Italija, to pa nekoliko zaradi tega, ker Italija te vrste ladij ne potrebuje, ker imajo pomorska letala svoja oporišča lahko na obalah Italije. Srednjih križark gradi Italija in Francija neprimerno več kakor »os Rim-Berlin«, kar govori za to, da hočeta braniti svoje dolge pomorske zveze s kolonijami. Rušilcev in podmornic, ki prihajajo v poštev za obrambo domačih obal proti morebitni blokadi, pa gradita Italija in Nemčija skupaj mnogo več kakor Anglija in Francija, katerima se nevarnosti blokade ni treba bati. Skupno gradita zapadni zaveznici Anglija in Francija 87 novih bojnih enic in skupnem iznosu 634.142 ton, medtem ko gradi blok Italija-Nemčija vsega skupaj 111 bojnih ladij vseh vrst s 406.608 tonami. Razmerje med novimi gradnjami je torej še vedno 100 proti 63 v prilog Anglije in Francije. Razmerje med obstoječima vojnima brodogradnja obema skupinam velesil pa je 100 proti 31 zopet v prilog zapadnih dveh velesil.

Iz gornjega bi sklepal, da izmera gradenj novih bojnih ladij evropskih velesil ne more imeti za trajno osnovo možnost takojšnjega spopada med obema taboroma, niti možnosti izključno evropskih obračunavanj, kajti zgoraj navedene številke kažejo na preveč hudo oboroževalno tekmo med štirimi velesilami, tekmo, ki bi bila stalno za italijansko-nemški blok neugodna. Admiralitete velesil morajo imeti pred seboj druge slutnje, ki merijo izven Evrope in računajo tudi s pomorskimi silami

„Angleška premoč na Daljnem vzhodu je za vselej nehala“

Daljnosežna izjava japonskega veleposlanika v Rimu
Kitajska postane zvezna država — Japonska pa totalitarna

Berlin, 27. oktobra. AA. Havas: Novi japonski poslanik v Rimu Siraroti je dal dopisniku »Leipziger Neueste Nachrichten« v Tokiu tik pred svojim odhodom sledečo izjavo:

»S padcem Hankova je za vselej nehala angleška premoč na Daljnem vzhodu. Japonska pa bo ohranila velikodušno stališče do vseh tujih velesil. Za končno ureditev kitajskega vprašanja je potrebnih 10 let. Tudi za primer, če bi se sovražnosti hitro zaključile. Nova Kitajska mora postati druga Mandžurija. Država se bo uredila po zgledu Združenih držav. Ustanovile se bodo samoupravne vlade, ki bodo podrejene skupnemu predsedniku. Z vojnega in zunanje-političnega stališča bo zveza z Japonsko igrala v novi Kitajski pomembno vlogo. Poleg tega je v načrtu tudi carinska zveza. Siratori ne misli, da bi mogle priti nepravilne v zunanji politiki, kajti Japonska nima nobenih zahtev po ozemlju. Zna-ga pa Japonska ne bo delila z zapadnimi velesilami, samo pravice tujih držav se bodo spošto-vale. Francosko sodelovanje je prav tako potrebno. Nemška tehnika, industrija in trgovina bodo mogle tukaj razviti svojo delavnost pod zelo ugodnimi pogoji. Pribljuje se koncu težko delo, kakor ga zahteva zedinjenje vsega japonskega naroda. Japonska bo prav tako nadaljevala z reformami v svoji notranji politiki. Liberalna do-ba na Japonskem je zaključena. Jap-onški narod si bo ustvaril totalitarno državo, ki je edina v skladu z japonskimi izročili.

Amerika sprašuje Japonsko

Washington, 27. okt. AA. (DNB) Ministrstvo zunanjih zadev je danes objavilo besedilo note, katero je ameriški veleposlanik v Tokiu izročil 6. oktobra predsedniku japonske vlade knezu Konoju. V tej noti ameriška vlada protestira proti temu, da Japonska v zasedenih okrajih Kitajske ne opravlja samo vojaške in upravne oblasti, tem-več ovira tudi ameriško gospodarstvo. Kakor se je prej v državi Mandžukuo vsa trgovina z inozemstvom izročila japonskim družbam in so se morali ameriški trgovci odreči svoji delavnosti, tako se sedaj na Kitajskem razvija slična stvar. Nota navaja celo vrsto točk, kjer je prizadeta ameriška trgovina. Končno pa nota izraža upanje, da se bodo ameriški trgovini v teh kitajskih pokrajinah kmalu vrnila njene pravice.

Roosevelt:

„Mir, ki ga hoče meč, ne more biti trajen“

Washington, 27. oktobra. AA. Havas: V svoji radijski poslanici je predsednik Roosevelt med drugim izjavil, da tisti, ki so doživeli zadnje tež-ke dogodke, ne morejo sumiti v živo željo naroda, da se upostavi mir. Roosevelt ne dvomi, da je mir, ki ga človeštvo doseže iz strahu pred vojno, trajnejši kakor pa mir, dosežen z mečem. Ne more pa biti miru, če državniiki drug drugim groze z vojno. Ne more biti miru, če ljudem ne bo omo-gočeno svobodno misliti, svobodno izražati svoja čustva, in svobodno izpolnjevati svojo vero. Prav tako ne more biti miru, če se gospodarski viri, ki bi jih morali porabiti za gospodarsko in so-cialno obnovo, uporabljajo za neprestano tekmo v

Chamberlain spet k Hitlerju

London, 27. okt. b. V dobro poučenih krogih izjavljajo, da bo bržkone zopet prišlo do sestanka med nemškim državnim kanclerjem Hitlerjem in britanskim ministrskim predsednikom Chamber-lainom, ker ta sestanek želijo angleški vodilni krogi. Angleška vlada je že pooblastila svojega poslanika v Berlinu siru Nevilla Hendersona, da takoj, ko se vrne s svojega dopusta, stori korake za ustvaritev tega sestanka. Dalje izjavljajo, da bo govor, ki ga bo imel kralj pri otvoritvi novega zasedanja parlamenta, vseboval pripombe, da bo kmalu prišlo do ponovnega sestanka med Hitler-jem in Chamberlainom. To opazko bo angleški kralj napravil v zvezi z izjavo, da hoče Anglija trenutni položaj v Evropi stabilizirati in izvesti ustvaritev mirovnega pakta, ki bi moral zajeti tudi vprašanje nemških kolonialnih zahtev. Za Anglijo bo vodil ta pogajanja sam ministrski pred-sednik Chamberlain.

Zedinjenih držav Severne Amerike in Ja-ponske. Te slutnje bodo postale bolj oti-pljive, kakor hitro bodo objavljene tudi številke glede najnovejših naročil vojnih ladij, za ka-tera je bil dovoljen kredit, a ki se niso bila predana industriji, ter kakor hitro bomo na-tančno poznali tudi številke novih gradenj Zedinjenih držav Severne Amerike, o katerih meri zdaj pravijo, da se bodo prilagodile v veliki žeri tudi potrebam angleške imperije, česar ni mogoče trditi o japonskih gradnjah. Oboro-ževalna delavnost evropskih velesil torej kaže bolj izven Evrope na velike ploskve svetovne politike, kjer bodo morale pasti usodne odlo-čitve. Ni pa še gotovo, če bo tudi za ta primer obveljala razmejitev, ki zaenkrat velja za evropsko področje.

oboroževanju, ki ogroža gospodarski razvit vseh narodov. Predsednik Roosevelt je nato obrazložil rjujno potrebo, da Združene države nadaljujejo z oboroževanjem, pa ne zato, da komu vsilijo svojo voljo, temveč da si zagotovijo mirno sožitje z vsemi državami. Danes priznavamo, da je ves svet postal naš sosed. Toda načelo dobrega sosedstva prinaša s seboj gotove obveze vzajemnosti.

Po padcu Hankova

Tokio, 27. oktobra. AA. DNB: Danes bo ob-javljeno sporočilo cesarskega vrhovnega poveljstva, da so japonske čete danes v četrtki zavzele po-krajino Vuhan z mesti Hankov, Vučang in Han-jang.

Začetek svečane proslave ob padcu Hankova je odložen na jutri. Ves Tokio je danes v znaku svečanosti. Po raznih krajih se zbirajo udeleženci velikega spreveda, katerega se bo udeležilo med

drugim tudi 50.000 šolarjev. Za jutri zvečer se pripravlja najbolj veličastna manifestacija in spre-vod, kar jih je kdaj videla japonska prestolnica. Občina je objavila proglas, v katerem poziva pre-bivalstvo, naj dostojno proslavi veliko zmago. Sve-čanosti tega tedna se bodo končale 3. novembra, ko bodo proslavljali narodni praznik ob rojstnem dnevu mikada. Istega dne bodo japonske čete svečano vkorakale v Hankov. Na čelu čete se bo nahajal glavni poveljnik princ Higasekuni, in vsa generaliteta in admiraliteta. V političnih krogih trdijo, da bo na ta dan seja vlade, nakar bo ob-javljena vladna deklaracija v zvezi z japonsko-kitajsko vojno.

Sanghai, 27. oktobra. AA. DNB. Kljub silne-mu odporu kitajskih čet so Japonci danes za-vzeli mesto Jantaj. Čete napredujejo sedaj proti Čangčuju. Mislijo, da razpolagajo Kitajci na tem odseku s 60 divizijami. Severno od Hankova pa imajo Kitajci še okrog 70 divizij.

Ribbentrop v Rimu

V Rimu so nekoliko presenečeni nad obiskom

Rim, 27. okt. b. Poluradni »Times« je dobil informacije, da so v Rimu zelo iznenadeni nad nepričakovanim prihodom nemškega zunanjega ministra von Ribbentropa. Sklepajo, da je von Ribbentrop odšel v Rim predčasno in italijanski politični krogi na to niso bili pripravljeni. Rib-bentrop pride nocoj ob 10 v Rim. Jutri bo imel z Mussolinijem in grofom Ciano sestanek, na kar bodo vsi prisostvovali svečani paradi ob pri-liki pohoda na Rim. Zaradi tega italijanski vodil-ni krogi ne smatrajo sedanjih trenutkov kot ugoden za razgovor. »Tribuna« se jezi na komentarje pa-riškega in londonskega protifašističnega tiska, ki hočejo ta sestanek prikazati kot nekaj izredni sestanek. »Tribuna« trdi, da gre za popolno pri-rodno izmenjavo misli med italijanskimi in nem-škimi ministri o nekaterih aktualnih mednarod-nih vprašanjih. Zato obisk von Ribbentropa v Ri-mu tudi ne more nikogar iznenaditi.

Predmet razgovorov:

Slovaška meja

Berlin, 27. okt. TG. V zvezi s potovanjem zu-nanjega ministra von Ribbentropa v Rim k Mus-soliniju menijo tukaj v mednarodnih krogih, da sta se stališči Nemčije in Madžarske glede novih meja na Slovaškem približali. Nemčija je namreč tudi za plebiscit po onih krajih, glede katerih vlada spor med madžarsko in praško vlado. Na ta način bi Nemčija namreč ohranila svoje pri-jateljstvo z Madžari, a bi obenem tudi uveljavila svoje varuštvo nad Slovaki, ki jih v vsej češko-slovaški krizi vidno podpira. Dejansko gre še sa-mo za dve mesti na Slovaškem, o katerih vlada spor. To sta Nitra in Košice. Usoda Bratislave je odločena. To mesto ne pride pod Madžarsko. Madžarska vlada je na to že pristala. Ni pa tako za Nitro in Košice, ki ju Ogrji zahtevajo, a ju Slovaki nočejo dati. In glede teh mest se bosta Nemčija in Italija sedaj dogovorili. Kot rečeno, bi bil plebiscit za Nemčijo najugodnejša rešitev. Vprašanje Podkarpatske Rusije za enkrat nikakor

ni v ospredju. Tukaj se udeležuje predvsem Poljska in madžarska vlada vse vodstvo v tej bor-bi prepušča Poljski. Pogajanja med Poljsko in Nemčijo, ki so se zadnje dni vodila in so do-vedla do razgovora med poljskim poslanikom v Berlinu Lipskim in državnim kanclerjem Hitler-jem, dobro napredujejo. Obe stališči se drugo drugemu približujeta. V Berlinu govore, da je re-šitev že dosežena in da vlada sporazumno nazi-ranje med Nemčijo, Poljsko in Madžarsko, ki ga bo po vsej priliki sprejela tudi Italija. Von Rib-bentrop je sedaj v tej zadevi v Rimu.

Dr. Tiso mirno pričakuje odločitve

Zelo zanimivo sliko o trenutnih pogajanjih za slovaško mejo je podal tudi slovaški ministrski predsednik dr. Tiso, ki se je vrnil iz Monako-vega, kjer se je dolgo pogovarjal z nemškim zu-nanjim ministrom Ribbentropom. Dr. Tiso je v svoji izjavi dopisniku »United Press« dejal, da bodo »mesta Bratislava, Nitra in Košice ostale pri Slovaški, razen če bi 4 velesile poslane dru-gačno povelje, česar pa ni pričakovati. Takšnega povelja ne bo. Novo mejo bodo tako potegnili, da pridejo slovaške vasi pod Slovaško, madžarske pa pod Madžare, čeprav bi to zahtevalo več časa. S teh meja morajo za vedno izginiti vse narodnost-ne napetosti. Na Madžarskem se itak živi nad 100 tisoč Slovakov. Niti mislijo ni na to, da bi tem do-dali še drugih 300.000. Z vojaškimi stališči je se-daj položaj takšen, da bo slovaška mejo branila češkoslovaška skupna armada, s politično-diploma-tičnega stališča pa takšen, da svojo mejo branijo slovaški zastopniki. Nemški zunanji minister je z načinom, kako naj potече nova meja, ki ga mu je on sam (dr. Tiso) predložil, zadovoljen. On upa, da bo Madžarska sama prostovoljno sprejela ta predlog. Slovaška je pripravljena tudi prebivalstvo izmenjati, Madžare poslati na Ogrsko in tamošnje Slovake povabiti na Slovaško. Mir bi bil tako tra-jen. Slovaška mirno pričakuje odločitve velesil. Ne boji se, da bi bila za Slovaško krivična.

Litva v nevarnih kleščah

Ne ve, če se naj nasloni na Poljsko ali na Nemčijo
Na vsak način pa proč od Sovjetije

Curich, 27. okt. TG. »Neue Zürcher Zeitung«, ki je o nemških političnih načrtih navadno zelo dobro poučena, objavlja zanimive podatke o tre-nutnem položaju Litve, in sicer v sklopu sodob-nega razvoja evropske politike v srednji in vzhod-ni Evropi. Clankar pravi, da je Litva sedaj v kleščah med dvema neprijateljskima tokoma. Na eni strani jo napada Poljska, kot da bi hotela proti Litvi začeti nov oster postopek, na drugi strani pa se v ozemlju Klaipede (Memelja) stvari razvijajo podobno, kakor so se razvijale v sudet-skih deželah. Nemci v Memelju nastopajo za svojo neodvisnost in posnemajo taktiko sudetskih Nem-cov. Vodji jih neki dr. Neumann, isti, ki je bil leta 1935 glavni obtoženev v veleizdajniškem pro-cesu proti nekaterim Nemcem, in je bil takrat obsojen na 12 let trdnjavske ječe, a je bil pred kratkim na nemško željo izpuščen.

Litovska vlada je nevarni položaj spregle-dala. Naučila se je od Čehov in je takoj ponudila obsežne ugodnosti tako Poljakom kakor Nemcem. Monakovski sporazum je Litvo tudi naučil, koliko se sme zanašati na svoje zavezništvo s Sovjetsko Rusijo. Vlada je ta nauk vzela resno in je skle-nila, da bo svojo zunanjepolitično smer spre-menila. Oslonila se bo ali na Nemčijo ali na Poljsko. Toda osloniti se bo morala tako, da bo ali eni ali drugi veliki sosed dovolila mogoč en vpliv na svo-jo državno usodo, kajti sicer proti nevarnosti, da si ti dve državi ne izbereta Litve za kakšno me-desebojne politične kupčije. Mlažje struje so za nem-ško pokroviteljstvo. Starejše, predvsem katoliške struje, za poljsko. Tudi vojaški krogi so bolj vneti za Nemčijo. Vlada bi najrajši opustila tudi svojo dosedanjo oslonbo na Anglijo ter prenesla na

Nemčijo vse tiste gospodarske ugodnosti, ki jih je do sedaj uživala Anglija. Pripravljena je dati Klaipedi, ki je edino litovsko pristanišče, popol-no samoupravo, samo da to mesto ohrani in si s tem pridobi zaslonbo pri Nemčiji in tudi pod-poro namške vlade proti pretiranim poljskim vme-šavanjem. Vest, da je Nemčija Litvi ponudila za dobo 15 let nenapadno pogodbo, ako dobi Me-melj samoupravo, nemško gospodarstvo pa vdoljni vpliv v Litvi, se tukaj uradno nikoli ni zanikala. Torej je treba računati s tem, da se bo Nemčija na miren način tudi v gospodarskem pogledu polastila važnih postojank na Baltiku. Ni še znano, kakšne protipoteze bo podvelja poljska vlada, ki bi se nerada dala izpodrinuti iz tega področja.

Hitler in Beck

London, 27. okt. b. »Daily Telegraph« poroča iz Varšave, da se bosta Hitler in Beck sestala šele po povratku nemškega zunanjega ministra v. Ribbentropa iz Rima, ako se bosta sploh sestala. Predvsem bosta razpravljala problem stabilizacije poljsko-nemških odnosov, ki so v zvezi s sledečimi točkami:

1. Gdansk vprašanje in de iure ukinitve Zveze narodov.
2. Podaljšanje poljsko-nemškega nenapad-nega pakta vsaj čez leto 1940.
3. Zelja Nemčije, da se vzpostavi hodnik med Nemčijo in vzhodno Prusko skozi Pomorje. Nem-čija namreč želi v tem koridorju zgraditi avtomo-bilsko cesto, ki naj bi olajšala promet med Nem-čijo in vzhodno Prusko.
4. Vprašanje odnosov do Litve.

